

Herkomst van in Marokko overwinterende Grutto's *Limosa limosa*

Origin of Black-tailed Godwits *Limosa limosa* wintering in Morocco

NIKO M. GROEN

Langs de westkust van Marokko liggen belangrijke steltlopergebieden (Blondel & Blondel 1964, Beau-brun & Thevenot 1984, 1986). De belangrijkste gebieden zijn Merja Zerga, Sidi Moussa en Lagune de Khnifiss. Al deze gebieden zijn lagunen waar bij laag water grote ondiepe vlakten voor rustende en foeragerende steltlopers ontstaan. De betekenis van Marokko als overwinteringsgebied voor steltlopers en eenden is door verschillende Nederlandse biologen onderzocht (o.a. Zwarts 1972, Kersten *et al.* 1981, van Brederode *et al.* 1982, van den Berg 1988, Groen & Tanger in druk). De gebieden zijn bovendien belangrijk als foerageer- en rustgebied voor veel steltlopersoorten tijdens de voor- en najaarstrek. Voor een aantal soorten vormt Marokko de noordelijke grens van hun overwinteringsgebied. Dit geldt ook voor de hoofdmacht van de in Nederland broedende Grutto's (Prater 1975, Speek & Speek 1984). Van de Grutto bestaan in Europa twee ondersoorten: *L. l. limosa* broedt vooral in NW-Europa en *L. l. islandica* broedt voornamelijk op IJsland. De ondersoort *islandica* heeft gemiddeld een kortere snavel dan de nominaatvorm *limosa* (Cramp & Simmons 1983). Beintema *et al.* (1985) en Beintema & Drost (1986) beschrijven de trek van de Nederlandse Grutto's. In december 1989 bezocht een Nederlandse expeditie de Merja Zerga om te onderzoeken welke ondersoort van de Grutto daar overwintert.

Methode

Om de vraag te beantwoorden welke ondersoort van de Grutto in Marokko overwintert, is het nodig om vogels te vangen en de biometrische gegevens van deze vogels te vergelijken met die van vogels in de broedgebieden (Prater *et al.* 1977). Een tweede mogelijkheid is vogels in het overwinteringsgebied te vangen en te merken met een kleurstof om vervolgens in de broedgebieden naar gemerkte vogels te zoeken. Laatstgenoemde methode werd door ons toegepast.

Alle gevangen Grutto's (43) werden gemerkt met picrinezuur (geel) op de onderzijde van vleugels en borst. Bovendien werd om de aluminiumring een strookje rode tape gewikkeld waarvan het losse uiteinde als een vlaggetje fungeerde. Vleugel- en snavellengte, de lengte van de tarsus en het gewicht werden gemeten. De leeftijd en het geslacht werden aan de hand van verenkleed en biometrische verschillen vastgesteld. Omdat 85% van de NW-Europese populatie van de Grutto in Nederland broedt

(Piersma 1986) en er in ons land een dicht net van waarnemers bestaat, is de kans groot dat een gekleurde Grutto wordt waargenomen in Nederland.

Resultaten

In totaal werden dertien gekleurmerkte Grutto's waargenomen in NW-Europa. Ondanks verzoeken aan ornithologische organisaties in Spanje, Portugal, Frankrijk en Engeland om uit te kijken naar gekleurmerkte Grutto's, werden behalve een aantal meldingen uit de Merja Zerga, slechts twee meldingen van buiten de Nederlandse grenzen ontvangen (tabel 1). Figuur 1 laat de verspreiding zien van Grutto's die in Nederland werden teruggemeld.

Discussie

Op grond van de Nederlandse terugmeldingen, die alle uit de belangrijkste Nederlandse broedgebieden of de directe omgeving daarvan kwamen, mag worden geconcludeerd dat de Grutto's die in Marokko zijn gevangen, behoren tot de nominaat-

Figuur 1. Terugmeldingen van gekleurmerkte Grutto's in Nederland. *Recoveries of dyed Black-tailed Godwits in The Netherlands.* ○ = Broedvogel breeding bird, ● = doortrekker migrant.

Grutto, 1 april 1988, Zaanstreek (A. C. Zwaga). *Black-tailed Godwit* *Limosa limosa*.

Tabel 1. Terugmeldingen van gemerkte Grutto's. *Recoveries of dyed Black-tailed Godwits*. NL = Nederland *The Netherlands*, B = België *Belgium*, G = West-Duitsland *West-Germany*. Datum date: 22-4/2-6, periode waarin meerdere keren waargenomen *period with multiple observations*. Status: B = broedvogel *breeding*, M = doortrekker *migrant*.

Plaats <i>Area</i>	Datum <i>Date</i>	Status
Bremen (G)	25-2	M
Zalk (NL)	13-3	M
Terschelling (NL)	13-3/25-3	B
Merksplas (B)	14-3	M
Oosthem (NL)	15-3	B
Zalk (NL)	15-3	M
Zwarte meer (NL)	16-3	M
Echtenerbrug (NL)	28-3	B
Uitdam (NL)	11-4	M
Zwolle (NL)	14-4/9-6	B
Hoogland (NL)	22-4/2-6	B
Scharsterbrug (NL)	16-5	B
Wormer (NL)	23-5	B

vorm *L. l. limosa* (Cramp & Simmons 1983, Glutz von Blotzheim *et al.* 1977, Prater *et al.* 1977). De resultaten uit tabel 1 en de conclusie dat het om de nominaatvorm gaat, sluiten niet uit dat er ook vogels van de subspecies *L. l. islandica* zijn gevangen. Een analyse van de biometrische gegevens zou dit kunnen bevestigen. De vroege waarneming van 25 februari uit Bremen zou een IJslandse Grutto kunnen zijn. Overigens is het bij een soort als de Grutto met weinig verschil in grootte tussen ♂♂ en

♀♀ en met geringe biometrische verschillen tussen de nominaatvorm en de IJslandse vorm moeilijk om op grond van 43 vogels een betrouwbaar onderscheid te maken.

Dankwoord Allereerst dank aan de expeditieleden voor hun inzet en doorzettingsvermogen bij het vangen en tellen onder soms moeilijke omstandigheden: Leo van den Bergh, Hetty Koremans, Ben Muusers en Piet Zomerdijk. De vergunningen voor het betreden van de Merja Zerga en de toestemming tot het vangen en ringen van vogels werden verzorgd door Mr. Karmouni (Ministère de l'Agriculture et de la Reforme agraire, Rabat). Eveneens dank aan de beheerder van de Merja Zerga Mr. Hassan Kachiche. Deze expeditie werd financieel mogelijk gemaakt door subsidie uit het vogeltrekfonds van Natuurmonumenten en door logistieke ondersteuning van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer.

Summary

There are three important sites for waders on the Moroccan west coast, *i.e.* Merja Zerga (north of Kenitra), Sidi Moussa (north of Oualidia) and the Lagune de Khnifiss (south of Agadir). We trapped and dyed Black-tailed Godwits at the Merja Zerga reserve in December 1989 in order to determine the breeding areas of these birds. Thirteen out of 43 birds captured and colour-dyed were observed in NW-Europe: eleven birds in The Netherlands (seven of them breeding birds), one bird in Belgium and one in Germany (tab. 1, fig. 1).

Literatuur

- ALTENBURG W. & VAN DER KAMP J. 1985. Importance des zones humides de la Mauritanie du Sud, du Sénégal, de la Gambie et de la Guinée Bissau pour la Barge à queue noire (*Limosa l. limosa*). RIN-Contributions 1985-1. Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Leersum.
- BEAUBRUN P. & THEVENOT M. 1984. Rencensement hivernal d'oiseaux d'eau au Maroc. Janvier 1984. Institut scientifique Rabat, Maroc.
- BEAUBRUN P. & THEVENOT M. 1986. Rencensement hivernal d'oiseaux d'eau au Maroc. Janvier 1985. Institut scientifique Rabat, Maroc.
- BEINTEMA A. J., ALTENBURG W. & VAN DER KAMP J. 1985. Raadsels rond de Grutto. *Vogels* 5: 178.
- BEINTEMA A. J. & DROST N. 1986. Migration of the Black-tailed Godwit. *Le Gerfaut* 76: 37-62.
- VAN DEN BERG A. B. 1988. Moroccan Slender-billed Curlew survey, winter 1987-1988. ICBP Study Report 29: 1-61.
- BLONDEL J. & BLONDEL C. 1964. Remarques sur l'hivernage des limicoles et autres oiseaux aquatiques au Maroc (Janvier 1964). *Alauda* 32: 250-279.
- VAN BREDERODE N., KERSTEN M., PIERSTMA T. & ZEGERS P. 1982. Netherlands wader expedition to Morocco 1982. *Wader Study Group Bull.* 36: 12-14.
- CRAMP S. & SIMMONS K. E. L. 1983. The birds of the western Palearctic, Vol. 3. Oxford University Press, Oxford.
- GROEN N. M. & TANGER D. in druk. Wader areas along the westcoast of Morocco and their significance for the Black-tailed Godwit. *Wader Study Group Bull.*
- GLUTZ VON BLOTZHEIM U. M., BAUER K. M. & BEZZEL E. 1977. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas*, Band 7. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden.
- KERSTEN M., PIERSTMA T., SMIT C. & ZEGERS P. 1981. Netherlands Morocco expedition. Some preliminary results. *Wader Study Group Bull.* 32: 44-45.
- PIERSTMA T. 1986. Breeding waders in Europe. *Wader Study Group Bull.* 48 Suppl.: 1-116.
- PRATER A. J. 1975. The wintering population of the Black-tailed Godwit. *Bird Study* 22: 169-176.
- PRATER A. J., MARCHANT J. H. & VUORINEN J. 1977. Guide to the identification and ageing of holarctic waders. BTO guide 17, Beech Grove, Tring.
- SPEEK B. J. & SPEEK G. 1984. *Thieme's vogeltrekatlas*. Thieme, Zutphen.
- ZWARTS L. 1972. Bird counts in Merja Zerga, Morocco (December 1970) *Ardea* 60: 120-123

*Niko M. Groen, Paardenkamp 49, 1541 XN
Koog aan de Zaan*

Aanvaard voor opname 25 februari 1991

